

JSES

Journal of Sustainable Educational Studies

Geliş/Received: 11.01.2022 Kabul/Accepted: 17.02.2022

TÜRKİYE'DE OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN DİL GELİŞİMİNE YÖNELİK YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ¹

Aysun SEVEN UZUN²

Siğnem BAĞCI³

İsa KAYA⁴

Özet

İnsan hayatının en kritik dönemi olarak kabul edilen okul öncesi dönemde çocuğa sunulan eğitimin çocuğun bütün gelişim alanlarını desteklemesi gerekmektedir. Bu nedenle okul öncesi dönemde dil gelişimi ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmaların incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma 2000 ile 2021 yılları arasında okul öncesi dönemdeki çocukların dil gelişimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin yıl, tür, çalışmanın yürütüldüğü üniversite, çalışma grubu, araştırmada kullanılan yöntem, ölçek ve tezlerdeki ele alınan konular açısından mevcut eğilimlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Nitel bir çalışma olup doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen doküman inceleme formundan yararlanılmıştır. Araştırmanın evrenini YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan dil gelişimi konu başlığı ile arşivlenen 88 lisansüstü tez oluşturmaktadır. 2000 ve 2021 yılları arasında çocuklarda dil gelişimi üzerine yapılmış 32 yüksek lisans tezi ve 6 doktora tezi olmak üzere toplam 38 lisansüstü tez bulunmaktadır. Araştırmanın örneklemi ölçüt örnekleme göre belirlenmiş olup 2000 ile 2021 yılları arasında okul öncesi dönemde çocuklarda dil gelişimi üzerine yapılmış toplam 38 lisansüstü tezden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda yapılan çalışmaların çoğu yüksek lisans tezi olup araştırmaların çoğunda nicel çalışmalara yer verilmiştir. Bu nedenle derinlemesine bilgi elde etmek amacıyla hem nitel ve nicel çalışmaların bir arada olduğu doktora düzeyinde çalışmaların yapılması hem de yüksek lisans düzeyinde nitel çalışmaların yapılması önerilebilir.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi dönem; dil gelişimi; doküman analizi

EXAMINATION OF GRADUATE THESIS ON THE LANGUAGE DEVELOPMENT OF PRE-SCHOOL CHILDREN IN TURKEY

Abstract

The education offered to the child in the pre-school period, which is considered the most critical period of human life, should support all developmental areas of the child. For this reason, it is aimed to examine the postgraduate studies on language development in the preschool period with the thought that it will provide information to teachers, families and researchers. This study was carried out in order to reveal the current trends of the

¹ Bu çalışma 18-19 Aralık 2021 tarihlerinde FSMVU Eğitimde Mükemmeliyet Araştırmaları Kongresi'nde (EMAK-2021) sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş hâlidir.

² Öğr. Gör., Kırklareli Üniversitesi, Pınarhisar Meslek Yüksekokulu, aysun.seven@klu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0226-1776

³ Bilim Uzmanı, MEB, bagcisiğnem@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9696-3930

⁴ Doç. Dr., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, İstanbul-Türkiye, ikaya@fsm.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3604-1368

postgraduate theses made in the field of language development of preschool children between 2000 and 2021 in terms of year, type, university where the study was conducted, study group, method used in the research, scale and topics covered in the theses. It is a qualitative study and document analysis method was used. The document review form developed by the researchers was used as a data collection tool in the research. The universe of the research consists of 88 postgraduate theses archived with the topic of language development in the database of YÖK National Thesis Center. The sample of the study was determined according to criterion sampling and it consists of 38 postgraduate theses on language development in preschool children between 2000 and 2021. As a result of the research, 32 of the studies were master's theses, 6 of them were doctoral theses, and most of the studies included quantitative studies. For this reason, in order to obtain in-depth information, it can be recommended to carry out both doctoral studies in which qualitative and quantitative studies are combined, and qualitative studies at master's level.

Keywords: Preschool period; language development; document analysis

Makale Türü (Article Type): Araştırma Makalesi/Research Article

Kaynakça Gösterimi: Seven Uzun, A., Bağcı, S., & Kaya, İ. (2022). Türkiye’de okul öncesi dönemdeki çocukların dil gelişimine yönelik yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Journal of Sustainable Educational Studies (JSES)*, (Ö1), 11-20.

1. GİRİŞ

İnsanlığın varoluşundan bu yana bireylerin yaşamlarını sürdürebilmek için diğer bireylerle iletişim kurma, duygu, düşünce ve isteklerini karşı tarafa aktarma gereksinimleri vardır. Bu nedenle dil insanı diğer canlılardan ayıran en önemli iletişim aracıdır. Dil; toplumlar tarafından belirlenmiş, kendine ait kuralları olan insanların duygu ve düşüncelerini jest ve mimiklerle, sembollerle ya da diğer yöntemlerle aktarmasını sağlayan basit bir bildirim aracıdır (Cingi, 2021; Kaya, 2016; Yıldırım ve Ege, 2015). Bebeğin dünyaya geldiği anla birlikte başlayan dil gelişimi hayatın sonuna kadar da gelişmeye devam etmektedir. Dilin gelişebilmesi sesin işitilmesine ve uygun ortamlarda dilin kullanılmasına bağlıdır (Bayam, 2017; MEB, 2013). Bebeklik döneminden itibaren dilin kendiliğinden kazanılan bir süreç olduğu düşünülse de bir bireyin tam anlamıyla dili edinmesi belli aşamaların sağlıklı bir şekilde tamamlanmasına bağlıdır. Dilin edinilmesi ve doğru bir şekilde kullanılması bireylerde farklılık göstermektedir. Ancak her bireyin dil edinimi için geçtiği evreler evrenseldir ve her çocuk her evreden ortalama aynı sürede geçmektedir (Şimşek, 2017). Tarih boyunca birçok bilim insanı dilin edinilmesi, kuşaktan kuşağa aktarılması ve dil gelişimini etkileyen faktörler konusunda çalışmalar yaparak dilin gerek öğrenme süreci için gerekse çocuğun gelişimi için ne kadar önemli olduğunu konusunda görüş birliğine varmışlardır (Senemoğlu, 1989). Kompleks bir yapıya sahip olan dil gelişimi ile ilgili pek çok kuram bulunmakla birlikte bu kuramlar hem biyolojik hem de çevresel faktörlerin önemine dikkat çekmektedirler (Karaoğlu ve Çoban, 2019). Örneğin; dil gelişimini çevresel etmenlere dayandıran Skinner (1957), dilin taklit etme, pekiştirme ve ödüllendirme yoluyla kazanıldığını savunmaktadır (Gündoğdu, 2021). Psikolinguistik kuramın öncüsü olan ve dilin doğuştan çocuğun beyinde var olan bir mekanizma olduğunu savunan Chomsky’e (1986) göre dil çevresel faktörlerden etkilenir ve öğrenme sürecini de açıklayamamaktadır (Karaoğlu ve Çoban, 2019) Etkileşimci görüşü savunan Bandura’ya (1989) göre ise dil kalıtım ve çevrenin etkileşimi ile kazanılmaktadır (AUZEF, 2010; Gleason, 2009). İnsan hayatının en kritik dönemi olarak kabul edilen ve sıfır- altı yaş dönemini kapsayan okul öncesi dönemde gelişim çok hızlıdır. Bu dönem çocukların sosyal-duygusal, bedensel, dil ve bilişsel gelişim alanında önemli gelişmelerin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde yaşanan olumlu ya da olumsuz gelişmeler çocuğun daha sonraki yıllarını da büyük ölçüde etkileyecektir (Çelik, 2015; Senemoğlu, 1989). Okul öncesi dönemde çocuğa sunulan eğitim programlarının bütün gelişim alanlarını desteklemesi ayrıca aktif katılımı sağlayıcı; düşünme, araştırma, keşfetme, ifade edebilme becerilerini geliştirici nitelikte olması gerekmektedir. Çünkü bu dönemde sunulan kaliteli eğitim çocuğun gelecekteki yaşantısını her yönden etkileyecektir. Ayrıca bu dönem çocukların dil gelişimi açısından da kritik bir dönemdir. Bu dönemde dil gelişimi hem birçok gelişim alanını etkiler hem de birçok faktörden etkilenir. Bu faktörler içerisinde en bilinenleri; cinsiyet, anne-baba eğitimi ve tutumu, sosyo-ekonomik düzey, kardeş sayısı, doğum sırası, fiziksel çevre, sağlık, mizaç özellikleridir (Yavuzer, 2016). Bu nedenle dil gelişimi üzerine yapılan çalışmaların incelenmesi literatüre önemli katkı sayılabileceği düşünülmektedir (Karaoğlu ve Çoban, 2019).

Bu çalışmada Türkiye’de okul öncesi dönemde dil gelişimi konusunda yapılan lisansüstü tezler ile ilgili genel durumun tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada yedi tane alt amaç belirlenmiştir.

1. Okul öncesi dönemde dil gelişimi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. Okul öncesi dönemde dil gelişimi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımı nasıldır?
3. Okul öncesi dönemde dil gelişimi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
4. Okul öncesi dönemde dil gelişimi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma yöntemleri nelerdir?
5. Okul öncesi dönemde dil gelişimi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerde hangi yaş gruplarıyla çalışılmıştır?
6. Okul öncesi dönemde dil gelişimi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerde konu dağılımı nasıldır?
7. Okul öncesi dönemde dil gelişimi ile ilgili yapılan çalışmalarda hangi veri toplama araçları kullanılmıştır?

2. YÖNTEM

Bu çalışmada algı ve olayların doğal ortamlarda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya çıkarıldığı nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır (Aydın, 2018). Doküman analizi, araştırmada yararlanılacak verilerin elde edilebilmesi için dokümanların toplanması, gözden geçirilip analizlerinin yapılarak tanımlanmasını sağlayan bilimsel bir araştırma yöntemidir (Sak vd., 2021). Araştırmanın evrenini Yök Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan dil gelişimi konu başlığı ile arşivlenen 88 lisansüstü tez oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ölçüt örnekleme göre belirlenmiş olup 2000 ile 2021 yılları arasında okul öncesi dönemde çocuklarda dil gelişimi üzerine yapılmış 38 lisansüstü tezden oluşmaktadır (Ek 1). Araştırmacı tarafından oluşturulan ya da önceden belirlenen ölçütlere bağlı kalarak bu ölçütlere uyan bütün çalışmaların incelenmesi olarak bütün çalışmaların incelenmesine ölçüt örnekleme denilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). 2000 yılından öne yapılan tezlere ulaşamadığı için bu yıldan önceki tezler çalışmaya dahil edilmemiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen doküman inceleme formu kullanılmıştır. Literatür taraması yapılarak benzer çalışmalardan esinlenerek araştırmacılar tarafından hazırlanan “doküman inceleme formu” kullanılarak tezler yıl, tür, çalışmanın yürütüldüğü üniversite, çalışma grubu, araştırmada kullanılan yöntem, ölçek ve tezlerdeki ele alınan konular açısından bilgiler toplanmıştır.

3. BULGULAR

2000 ile 2021 yılları arasında okul öncesi dönemdeki çocukların dil gelişimi alanında hazırlanmış lisansüstü tezlerin ayrıntılı olarak incelenmesi amaçlanan bu araştırma kapsamında ulaşılan tezlerden elde edilen verilere yönelik bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Örnekleme Dâhil Edilen Lisansüstü Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
2002	1		1
2004		1	1
2006	2		2
2007	1		1
2008	1		1
2009	1		1
2010	1		1
2011	1		1
2012	1		1
2013	1		1
2014	2		2
2015	2		2
2016	1		1
2017	2	1	3
2018	1	1	2
2019	6	1	7
2020	4		4

2021	4	2	6
Toplam	32	6	38

Araştırma dahil olan lisansüstü tezlerinin yıllara göre dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir. Tablo 1’e baktığımızda en fazla çalışmanın 2019-2021 yılları arasında yapıldığı görülmektedir.

Tablo 2. Örnekleme Dâhil Edilen Lisansüstü Tezlerin Hazırladığı Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite Adı	Sayı
Selçuk Üniversitesi	3
Fırat Üniversitesi	1
Dokuz Eylül Üniversitesi	2
Boğaziçi Üniversitesi	1
Maltepe Üniversitesi	3
Beykent Üniversitesi	1
Pamukkale Üniversitesi	4
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	1
Hacettepe Üniversitesi	2
Gazi Üniversitesi	3
Kastamonu Üniversitesi	1
Koç Üniversitesi	1
Üsküdar Üniversitesi	1
İstanbul Aydın Üniversitesi	1
Anadolu Üniversitesi	1
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1
İnönü Üniversitesi	1
Ankara Üniversitesi	2
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	2
Kapadokya Üniversitesi	1
Mustafa Kemal Üniversitesi	1
İstanbul Üniversitesi	1
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	1
Toplam	38

Tablo 2’ de lisansüstü tezlerinin kurumlara göre dağılımı incelendiğinde, konu ile ilgili lisansüstü eğitimlerinin de olması nedeniyle en fazla çalışmanın Pamukkale Üniversitesinde yapıldığı ve daha sonra da Gazi Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi ve Maltepe Üniversitesinde yapıldığı görülmektedir.

Tablo 3. Örnekleme Dâhil Edilen Lisansüstü Tezlerin Araştırma Yöntemine Göre Dağılımı

Yöntem	Sayı	%
Nitel	4	10,53
Nicel	30	78,95
Karma	4	10,53
Toplam	38	100

Tablo 3’te lisansüstü tezlerinde kullanılan yöntemlere göre dağılımı incelendiğinde, nicel çalışmaların çok fazla olduğu, nitel ve karma çalışmaların çok az kullanıldığı ve eşit dağılım gösterdiği görülmektedir.

Tablo 4. Örnekleme Dâhil Edilen Lisansüstü Tezlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş Grupları	Sayı	%
8-18 Ay	1	2,63
24-36 Ay	2	5,26
24-72 Ay	1	2,63
16-26 Ay	1	2,63
36-47 Ay	1	2,63

48-66 Ay	3	7,89
36-72 Ay	3	7,89
48-96 Ay	1	2,63
60-72 Ay	12	31,58
24-48 Ay	1	2,63
8-48 Ay	1	2,63
19-60 Ay	1	2,63
36-60 Ay	1	2,63
48-60 Ay	2	5,26
48-72 Ay	2	5,26
48-59 Ay	1	2,63
12-18 Ay	1	2,63
36-48 Ay	1	2,63
36-71 Ay	1	2,63
Öğretmen ve velileri	1	2,63
Toplam	38	100

Tablo 4’te lisansüstü tezlerin yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde, okul öncesi dönemdeki çocukların dil gelişimi ile ilgili olarak daha çok 60-72 aylık çocuklar ile çalışıldığı görülmektedir.

Tablo 5. Örnekleme Dâhil Edilen Lisansüstü Tezlerin Çalışma Alanlarına Göre Dağılımı

Çalışma Alanı	Sayı	%
Eğitim	23	60,53
Sağlık	8	21,05
Psikoloji	7	18,42
Toplam	38	100

Tablo 5’te lisansüstü tezlerinin çalışma alanlarına göre dağılımı yer almaktadır. Tablo 5 incelendiğinde konu ile ilgili çalışmaların %60,53’ünün eğitim alanında, %21,05’inin sağlık alanında, %18,42’sinin de psikoloji alanında yapıldığı görülmektedir.

Tablo 6. Örnekleme Dâhil Edilen Lisansüstü Tezlerinde Ele Alınan Konuların Dağılımı

Konular	Sayı	%
Okul Öncesi Eğitimin Dil Gelişimine Etkisi	1	2,63
Tv, Telefon, Tablet vb. elektronik cihazlar	6	15,79
Alanda Yapılan Çalışmaların İncelenmesi	1	2,63
Kitap Okuma	4	10,53
Program	7	18,42
Aile Yapısı	5	13,16
Özel Gereksinimli Çocuklar	2	5,26
Mimik	1	2,63
Oyun Türleri	1	2,63
Alıcı Ve İfade Edici Dil Beceri	1	2,63
Yabancı Uyruklu Akranlarıyla Eğitim Alan Ve Almayan Çocuklar	1	2,63
İki Dilli Çocuklar	1	2,63
Dil Gelişimi Ve İnce Motor Gelişimi	1	2,63
Fiilimsi Kullanıp Kullanmadıklarını	1	2,63
Gecikmiş Konuşmaya	1	2,63
Prematüre Ve Term Bebeklerin Dil Gelişimleri	1	2,63
Sosyal-Duygusal Gelişim	1	2,63
Öz Bakım Becerileri Alanlarına İlişkin Kazanımların Gerçekleşme Düzeyi	1	2,63
FM Sisteminin Koklear İmplantlı Çocuklar	1	2,63
Toplam	38	100

Tablo 6’da lisansüstü tezlerinde çalışılan konuların dağılımı yer almaktadır. Okul öncesi dönemdeki çocukların dil gelişimi üzerinde etkisinin araştırıldığı çalışmalarda en fazla; dil gelişiminde etkili olan programlar, teknolojik cihaz kullanımının etkisi, aile yapısının etkisi ve kitap okumanın dil gelişi üzerindeki etkisi konularında çalışmalar yapılmıştır.

Tablo 7. Örnekleme Dâhil Edilen Lisansüstü Tezlerinde Kullanılan Veri Toplama Araçlarının Dağılımı

Veri Toplama Araçları	Sayı
Peabody resim kelime testi	12
Türkçe İletişim Davranışları Gelişimi Envanteri (TİGE)	2
Turkish Test of Early Language Development (TEDİL)	6
Türkçe Erken Dil Gelişimi Testi (TEDL-3)	1
Denver II Gelişim Tarama Testi	3
Problem Çözme Becerisi Ölçeği (PÇBÖ)	1
Ankara Gelişim Tarama Envanteri (AGTE)	3
Çocuk Davranış Anketi (ECBQ)	1
Yarı yapılandırılmış görüşme	2
Gazi Erken Çocukluk Değerlendirme Aracı (GEÇDA)	1
Gelişimini Destekleyici Ebeveyn Eğitim Programı (DDEEP)	1
Kitap	2
'Dil Kullanım Ölçeği'	1
Yarı Yapılandırılmış Gözlem Formu	1
TİFALDİ	4
SBDÖ	1
Anketler	6
Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (Anne-Baba Formu)	1
Penn Etkileşimli Akran Oyun Ölçeği (Ebeveyn Formu)	1
TOBEGYBAT (Temel Okul Becerileri Envanteri Günlük Yaşam Becerisi Alt Testi)	1
Torrance Yaratıcı Düşünme Testi (TYDT)	1
Okul Öncesi Dil Ölçeği-5 (Preschool Language Scale- 5, (PLS-5)	1
Erken Çocuklukta Dil Kullanım Envanteri: Pragmatik Dil Gelişimi Değerlendirmesi (LUI)	1
Gözlem	2
Descoedres'in Dil Testi,	3
Limbosch-Wolf'un Lugatçe ve Dil Testi,	2
Okuma İlgisi Ölçeği	1
P300,	1
VEP	1
Görüşme tekniği	2
Marmara Dil Gelişim Ölçeği	1
İletişimsel Gelişim Envanteri	1
Aile Bilgi Formu, Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)	1
Program Değerlendirme Formu	1

Tablo 7'de lisansüstü tezlerde kullanılan veri toplama araçları yer almaktadır. Tezlerde çok sayıda ve çeşitte veri toplama aracının kullanıldığı ancak en fazla Peabody resim kelime testinden yararlanıldığı göze çarpmaktadır.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

YÖK Ulusal Tez Merkezi tarafından dil gelişimi konu başlığı ile ilgili yapılan 88 tane lisansüstü tez incelenmiş olup bu tezlerden sadece 38 tanesi 2000 ile 2021 yılları arasında okul öncesi dönemde dil gelişimi ile ilgili yapılan tezlerdir. Bu 38 tane tezden 23 tanesi eğitim alanında, 8 tanesi sağlık alanında, 7 tanesi de psikoloji alanında yapılmıştır. Okul öncesinde dil gelişimi ile ilgili 2000 ve sonrası yıllarda yapılan çalışmaların incelenmesi sonrasında 32 yüksek lisans, 6 doktora tezinin yapıldığı görülmüştür. Elde edilen bu bulgu ya üniversitelerde bu alanda doktora programının olmamasından ya da bu programda kişi sayısının az olmasından kaynaklanıyor olabilir. YÖK veri tabanında konu ile ilgili yer alan tezlerin en fazla 2019-2021 yılları arasında yapıldığı tespit edilmiştir. Son yıllarda dil gelişimi üzerine çalışmaların artması çocukların dil gelişimine verilen önemin arttığını göstermektedir. Ayrıca bu konuda en fazla çalışmanın başta Pamukkale Üniversitesi daha sonra da Gazi Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi ve Maltepe Üniversitesinin de yer aldığı görülmüştür. İncelenen lisansüstü tezlerde araştırma yöntemi olarak en fazla %78,95 oranı ile nicel araştırma yöntemlerinin tercih edildiği, nitel ve karma yöntemlerin oranının ise %10,53 olduğu dikkat çekmektedir. Çalışma gruplarının yaş aralığı çok değişken

olmakla birlikte en fazla %31,58 oranı ile 60-72 aylık çocuklarla çalışılmıştır. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda çocuklarda farklı yaş gruplarına, ebeveynlerin, öğretmenlerin de yer aldığı çalışmaların yapılmasının önemli olabileceği düşünülmektedir. İncelenen lisansüstü tezlerde okul öncesinde dil gelişimi ve dil gelişimini etkileyen faktörler olarak ele alınan konular açısından sonuçlara baktığımızda pek çok konu ile bağlantılı olarak birçok çalışma yapılmıştır. Çalışmalarda en fazla ele alınan konuların sıralamasına baktığımızda sırayla %18,42 oranında okul öncesi dönemde dil gelişimi üzerinde çeşitli dil gelişim programlarının etkisi, %15,79 oranında televizyon, tablet vs. kullanımının dil gelişimi üzerinde etkisi, %13,16 oranında aile yapısının dil gelişimi üzerinde etkisi ve %10,53 oranında kitap okumanın dil gelişimi üzerinde etkisi konularında çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Ayrıca tezlerde kullanılan veri toplama araçlarına baktığımızda çok sayıda ve çeşitte veri toplama aracının kullanıldığı ancak en fazla Peabody resim kelime testinden yararlandığı göze çarpmaktadır. Bu bulgudan yola çıkarak dilin farklı yönlerini ölçen ölçme araçları geliştirilebilir ve kullanılabilir.

Çocuğun hayatını devam ettirebilmesinde dil gelişiminin büyük bir öneme sahip olmasına ve birçok faktörden etkilenmesine rağmen yapılan çalışmaların çoğu yüksek lisans tezi olup araştırmaların çoğunda nicel çalışmalara yer verilmiştir. Bu nedenle derinlemesine bilgi elde etmek amacıyla hem nitel ve nicel çalışmaların bir arada olduğu doktora düzeyinde çalışmaların yapılması hem de yüksek lisans düzeyinde nitel çalışmaların yapılması önerilebilir.

5. KAYNAKÇA

- Aydın, N. (2018). Nitel araştırma yöntemleri: Etnoloji. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi, International Humanities and Social Science Review (IHSSR)*, 2(2), 60-71.
- Bayam, A. (2017). *2-6 yaş arasındaki otizm spektrum bozukluğu olan çocuklara uygulanan oyun seansının sosyal beceri ve dil gelişiminde yol açtığı değişimin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bandura, A. (1989). *Social cognitive theory*. In: Vasta R. editor, *Annals of Child Development*. Vol. 6. Six theories of child development (pp. 1-60). Greenwich, CT: JAI Press. 1989.
- Cingi, M. (2021). *Okul öncesi öğretmen adaylarının yabancı dil eğitimi ve yaşantı odaklı yabancı dil eğitimine ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Chomsky, N. (1986). *Knowledge of language: Its nature, origin, and use*. Praeger New York.
- Çelik, M. (2015). Anasınıfına devam eden 60-72 aylık çocukların matematik gelişimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 1-18.
- Dere, Z. (2010). Bilişsel gelişim kuramları. Z. Seçer, Z. Dere ve C. Tutkun (Ed.), *Bilişsel ve dil gelişimi çocuk gelişimi lisans programı*. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi (AUZEF).
- Gündoğdu, Z. (2021). *Çocuk sağlığı izlem polikliniğine gelen çocukların dil gelişiminin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gleason, J. B. (2009). *The development of language language In: Jean Berko Gleason, Nan Bernstein Ratner, The Development of Language*, The, 9th edition, Pearson.
- Kaya, P. (2016). *3-6 yaş grubu otizmli ve normal gelişim gösteren çocukların sözcük dağarcığı düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çag Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Karaoğlu, H., & Çoban, A. (2019). Investigation of graduate theses on the language development in pre-school education in Turkey. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1).
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250. doi: 10.33400/kuje.843306
- Senemoğlu, N. (1989). Okulöncesi eğitimde dilin önemi. *Millî Eğitim Vakfı Dergisi*, 4(14), 21-22.
- Skinner, B. F. (1957). *Verbal behavior*. Appleton-Century-Crofts, New York.

Şimşek, Z. C. (2017). *Farklı kitap okuma tekniklerinin 48-66 ay grubu çocuklarının dil gelişimine olan etkileri*. Yayınlanmamış doktora tezi. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitimi Programı (2013). Ankara: MEB.

Yavuzer, H. (2016). *Çocuk psikolojisi* (39. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yıldırım, A., & Ege, P. (2015). Down sendromu olan çocukların temel kavramları ile ortalama sözcük uzunlukları arasındaki ilişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(Özel Sayı), 17-41.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlere nitel araştırma yöntemleri* (11.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

6. EXTENDED ABSTRACT

Since the existence of humanity, individuals have the need to communicate with other individuals and to convey their feelings, thoughts and wishes to the other party in order to survive. For this reason, language is the most important communication tool that distinguishes humans from other living things. Although there are many theories about language development, which has a complex structure, these theories draw attention to the importance of both biological and environmental factors. Skinner (1957), who bases language development on environmental factors, argues that language is acquired through imitation, reinforcement and reward. According to Chomsky (1986), who is the pioneer of psycholinguistic theory and argues that language is a mechanism that exists in the child's brain from birth, language is affected by environmental factors and cannot explain the learning process. According to Bandura (1989), who advocates the interactionist view, language is acquired through the interaction of heredity and environment. Education programs offered to children in the pre-school period, which is considered to be the most critical period of human life and covers the zero-six age period, should support all developmental areas. Because the quality education offered in this period will affect the future life of the child in every way. Language development in the preschool period, which is also a critical period in terms of language development, both affects many areas of development and is affected by many factors. The most well-known of these factors are; gender, parent education and attitude, socio-economic level, number of siblings, birth order, physical environment, health, temperament. For this reason, it is thought that examining the studies on language development will make an important contribution to the literature.

In this study, it is aimed to determine the general situation regarding the postgraduate theses on language development in the preschool period in Turkey. Seven sub-objectives were determined in the study.

1. What is the distribution of postgraduate theses on language development in the preschool period by years?
2. What is the distribution of postgraduate theses on language development in pre-school period according to their types?
3. What is the distribution of postgraduate theses on language development in pre-school period according to universities?
4. What are the research methods used in postgraduate theses on language development in the preschool period?
5. Which age groups were studied in the postgraduate theses on language development in the pre-school period?
6. What is the distribution of topics in postgraduate theses on language development in the pre-school period?
7. Which data collection tools were used in the studies on language development in the preschool period?

In this study, document analysis method, which is one of the qualitative research methods in which perceptions and events are revealed in a realistic and holistic way in natural environments, was used. The universe of the research consists of 88 postgraduate theses archived with the topic of language development in the database of YÖK National Thesis Center. The sample of the study was determined according to criterion sampling and consists of 38 postgraduate theses on language development in preschool children between 2000 and 2021. Since the theses made before 2000 could not be reached, the theses before this year were not included in the study. The document review form developed by the researchers was used as a data collection tool in the research. By using the "document review form" prepared by the researchers, inspired by similar studies, by scanning the literature,

information was collected in terms of year, type, university where the study was carried out, study group, method used in the research, scale and topics covered in the theses.

88 postgraduate theses on the topic of language development were examined by the YÖK National Thesis Center, and only 38 of these theses were made between 2000 and 2021 on language development in the preschool period. Of these 38 theses, 23 were made in the field of education, 8 in the field of health, and 7 in the field of psychology. After examining the studies on language development in preschool in 2000 and later, it was seen that 32 master's and 6 doctoral theses were made. It has been determined that the theses on the subject in the YÖK database were made between the years 2019-2021 at the most. In addition, it has been seen that the most studies on this subject are primarily Pamukkale University, Gazi University, Selçuk University and Maltepe University. It is noteworthy that in the postgraduate theses examined, quantitative research methods were preferred with a maximum rate of 78.95%, while the rate of qualitative and mixed methods was 10.53%. Although the age range of the study groups is very variable, it was studied with children aged 60-72 months, with a maximum rate of 31.58%. When we look at the order of the most discussed subjects in the studies, the effect of various language development programs on language development in the pre-school period is 18.42%, and the effect of television, tablet, etc. Studies have been conducted on the effects of language use on language development, the effect of family structure on language development at a rate of 13.16%, and the effect of reading books on language development at a rate of 10.53%. In addition, when we look at the data collection tools used in the theses, it is striking that many and various data collection tools are used, but the Peabody picture word test is mostly used. Although language development is of great importance for the child's survival and is affected by many factors, most of the studies are master's thesis and most of the studies include quantitative studies. For this reason, in order to obtain in-depth information, it can be recommended to carry out both doctoral studies in which qualitative and quantitative studies are combined, and qualitative studies at master's level.

7. EKLER

EK 1. Çalışmada İncelenen Lisansüstü Tezlerinin Listesi

S	Tezin Adı
1	Okul Öncesi Eğitimin Çocuğun Dil Gelişimine Etkisi
2	Televizyon Programlarının Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocuklarının Zihin Ve Dil Gelişimini Etkileme Biçimlerine Yönelik Öğretmen Ve Veli Görüşlerinin Belirlenmesi
3	Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Kitapların Dil Gelişimi Ve Anlambilim Açısından Değerlendirilmesi
4	Gesture And Language Use In Toddlers: The Role Of Verbal And Non-Verbal Working Memory In Language Development And Gesture Production Process
5	Okul Öncesi Normal Gelişim Gösteren 5-6 Yaş Grubu Çocukların Tercih Ettikleri Oyun Türlerinin Dil Gelişimi Ve Problem Çözme Becerisi Üzerine Etkisinin İncelenmesi
6	2-6 Yaş Arasındaki Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklara Uygulanan Oyun Seansının Sosyal Beceri Ve Dil Gelişiminde Yol Açtığı Değişimin İncelenmesi
7	Farklı Kitap Okuma Tekniklerinin 48-66 Ay Grubu Çocuklarının Dil Gelişimine Olan Etkileri
8	The Effect Of Background Media On Early Childhood Language Development
9	Resimli Öykü Kitaplarının Ve Kitap Okuma Etkinliklerinin Niteliğinin Beş Yaş Çocuklarının Dil Gelişimiyle İlişkisinin İncelenmesi
10	48-66 Aylık Çocuklarda Dil Gelişimi Ve Sosyal Beceri İle İlişkili Değişkenlerin Araştırılması
11	Üç Yaş Çocuklarda Teknolojik Alet Kullanımının Sosyal Beceri, Oyun Becerisi Ve Dil Gelişimi Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi
12	Dil Gelişimini Destekleyici Oyun Etkinlikleri Programının 5-6 Yaş Grubu Mülteci Çocukların Dil Gelişimlerine Ve Günlük Yaşam Becerilerine Etkisinin İncelenmesi
13	Aile Yapısının, Aile Tutumlarının Ve Televizyonun 2-4 Yaş Arası Çocukların Dil Gelişimine Etkisinin İncelenmesi (Muş İli Örneği)
14	Anasınıflarında Yabancı Uyruklu Akranlarıyla Eğitim Alan Ve Almayan Çocukların Dil Gelişimi Ve Yaratıcı Düşünme Becerilerinin İncelenmesi
15	Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin 60-72 Aylık Çocukların Dil Gelişimine Etkisi (Özel Bir Anaokulu Örneği)
16	Erken Çocuklukta Dil Kullanım Envanteri (Lui): Pragmatik Dil Gelişimi Değerlendirmesi'nin Türkçe Uyarlama, Geçerlik Ve Güvenirlilik Çalışması
17	Okul Öncesi Eğitimde Geleneksel Oyunların Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Dil Gelişimine Etkisi

18	Okul Öncesi Eğitim Programındaki Etkinliklerin İki Dilli Çocukların Türkçe Dil Gelişimine Etkisinin İncelenmesi
19	Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 5-6 Yas Grubu Çocukların Dil Gelişimi ile Annelerin Okuma İlgi Ve Alışkanlıkları Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi
20	Okul Öncesi Eğitim Kurumlarından Yararlanmayan 4-5 Yaş Çocuklarının Dil Gelişimini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi (Konya İli Örneği)
21	Anasınıfına Devam Eden 60–72 Ay Çocukların Dil Gelişimi Ve İnce Motor Gelişimi Açısından Değerlendirilmesi
22	Okul Öncesi Eğitimine Devam Eden Türk Çocuklarının Dil Gelişimi Açısından Fıilimsi Kullanımlarının İncelenmesi
23	Gecikmiş Konuşma Olgularında, İfade Edici Dil Gelişiminin Elektrofizyolojik Testler Üzerine Etkisinin Araştırılması
24	Etkileşimli Kitap Okuma Programının 48-66 Aylık Suriyeli Çocukların Alıcı Dil Gelişimine Etkisi
25	Dil Gelişimi Sorunlarının Ortaya Çıkışında Bakıcının Rolü
26	Baba Dil Destek Programının Çocukların Dil Gelişimine Etkisi
27	Prematüre Ve Term Bebeklerin Dil Gelişimleri İle Annelerinin Dil Gelişimine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi
28	Aile Eğitiminin İşitme Engelli Çocukların Dil Gelişimine Etkisinin İncelenmesi
29	TRT Çocuk Kanalının 4-6 Yaş Grubu Öğrencilerinin Dil Gelişimine Etkisi Hakkında Öğrenci, Öğretmen Ve Veli Görüşleri
30	Dil Gelişimini Destekleyici Ebeveyn Eğitim Programının Sosyo Ekonomik Düzeyi Düşük Ailelerin Çocuklarının Dil Gelişimine Etkisi
31	Diyaloga Dayalı Hikâye Okuma Tekniği İle Okunan Öykülerin 4-5 Yaş (48-60 Ay) Çocuklarının Dil Gelişimine Etkisi
32	Dil Gelişiminde Gecikme Gösteren Çocukların Annelerinin Çocuğa Yöneltilmiş Dil Kullanım Özelliklerinin İncelenmesi
33	Almanya’da Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5-6 Yas Grubu Türk Çocuklarına Uygulanan Dil Eğitim Programının Dil Gelişimine Etkisi
34	Gelişimsel Dil Bozukluğu Riski Olan Çocukların Sosyalduygusal Ve Dil Gelişimleri Arasındaki İlişkinin Normal Dil Gelişimi Gösteren Akranları İle Karşılaştırılması
35	Okul Öncesi Eğitim Programındaki Dil Gelişimi Ve Öz Bakım Becerilerine İlişkin Kazanımların Gerçekleşme Düzeylerinin İncelenmesi
36	Okul Öncesi Eğitim Programındaki Dil Gelişimi Ve Öz Bakım Becerilerine İlişkin Kazanımların Gerçekleşme Düzeylerinin İncelenmesi
37	Maternal Behaviors and Joint Attention Mediate the Link between Maternal Education Levels and Infants’ Language Development
38	Koklear İmplantlı Çocuklarda Fm Sistem Kullanımının Dil Gelişimine Etkisi